

SSAD

Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi

ISSN 2587-2621

Volume 9 Issue 3, November 2025

sisaddergi@gmail.com

Makale Türü/Article Type: Araştırma/Research

Makale Gönderim Tarihi/Received Date: 06.08.2025

Makale Kabul Tarihi/Accepted Date: 27.10.2025

DOI: 10.30692/sisad.1757101

**KİTLE İMHA SİLAHLARININ YAYILMASININ FİNANSMANININ
ÖNLENMESİ: ULUSLARARASI STANDARTLAR VE TÜRKİYE’NİN UYUMU***Preventing the Financing of Weapons of Mass Destruction: International Standards and
Türkiye’s Compliance***Mücahit DİZMAN***Doktorant**Polis Akademisi Başkanlığı**Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik**ORCID ID: 0000-0003-4600-8078*mucahitdizman@gmail.com

Atıf/Citation: Mücahit Dizman (2025). “Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesi: Uluslararası Standartlar ve Türkiye’nin Uyum”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.9, S.3 November 2025 s.447-463.

Öz: Kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı, uluslararası güvenlik mimarisinde kritik bir zafiyet oluşturmaktadır. Bu çalışma, konu hakkındaki uluslararası normatif çerçeve ile Türkiye’nin yasal ve kurumsal düzenlemelerinin karşılaştırmalı bir analizini sunmaktadır. Türkiye, 7262 sayılı Kanun ve 2025-2029 Strateji Belgesi ile mevzuat uyumunda önemli ilerlemeler kaydetmiş olsa da pratikte belirli eksikliklere sahiptir. Analiz, karşılaştırmalı metodolojiye ek olarak literatürdeki ampirik boşlukların doldurulması için kitle imha silahlarının finansman risklerinin çok yönlü analizine yönelik özgün bir değerlendirme çerçevesi sunmaktadır. Ayrıca, ulusal otoritelerin süreklilik-etkililik ikilemini çözmekte zorlandığı ve uluslararası yaptırım hukukunun öngördüğü hızlı müdahale kapasitesine henüz ulaşamadığı anlaşılmaktadır. Bulgular, Türkiye’de son mevzuat reformlarının konu hakkındaki hukuki boşluğu doldurduğunu; ancak malvarlığı dondurmanın sürekliliği, özel sektörün kırmızı bayrak analitiği ve yaptırım ihlaline dair caydırıcı uygulamaların yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır. Çalışmada, yapay zekâ tabanlı erken-uyarı sistemi, görünür para cezaları, gerçek-zamanlı uluslararası düzenleyicilerle entegrasyon ve kurumsal sertifikasyon destekli uzman havuzu oluşturulması gibi dört somut politika önerisi sunulmaktadır. Bu önerilerle, Türkiye’nin hem ulusal güvenlik stratejilerini güçlendirmesi hem de küresel finansal düzende norm-yaratıcı aktör konumuna yükselmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı, CPF, Mali İstihbarat, AML/CFT, FATF, MASAK, FIU, Egmont Grubu.

Abstract: The financing of the proliferation of weapons of mass destruction constitutes a critical vulnerability within the international security architecture. This study presents a comparative analysis of the international normative framework on financing of the proliferation and Türkiye’s legal and institutional arrangements. Although Türkiye has achieved significant regulatory alignment through Law No. 7262 and the 2025-2029 Strategy Document, notable practical deficiencies persist. Beyond its comparative methodology, the analysis introduces an original assessment framework that addresses empirical gaps in the literature by conducting a multidimensional examination of financing of the proliferation risks. The study finds that national authorities struggle to resolve the continuity-effectiveness

dilemma and have yet to attain the rapid-response capacity mandated by international sanctions law. The findings reveal that recent legal reforms have closed the domestic regulatory void; however, shortcomings remain in the continuity of asset-freezing measures, the private sector's red flag analytics and the deterrent enforcement of sanctions violations. Accordingly, the study proposes four concrete policy recommendations: an artificial-intelligence-based early-warning system, visible monetary penalties, real-time integration with international regulators and the establishment of an expert pool supported by institutional certification. These measures are expected to strengthen Türkiye's national security strategy and elevate the country to a norm-entrepreneur position within the global financial order.

Keywords: The Financing of The Proliferation of Weapons of Mass Destruction, CPF, Financial Intelligence, AML/CFT, FATF, MASAK, FIU, Egmont Group.

GİRİŞ

Kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı (*Proliferation Financing-PF*), 21. yüzyılın en kritik küresel güvenlik sorunlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu tür silahların devletler veya terör grupları gibi devlet dışı aktörlerin eline geçme riski, sadece bölgesel değil aynı zamanda uluslararası barış ve istikrarı da tehdit etmektedir (de Koker, 2023). PF'nin potansiyel yıkıcı etkileri dikkate alındığında, bu yayılmayı mümkün kılan finansal ağların engellenmesi hayati önem taşımaktadır. Nitekim Mali Eylem Görev Gücü (*Financial Action Task Force-FATF*) (2025b, s. 4) tarafından yayımlanan bir raporda da vurgulandığı üzere PF ve ilgili finansman faaliyetleri, küresel güvenlik ile uluslararası finansal sistemin bütünlüğüne ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Bu nedenle, söz konusu yasadışı faaliyetlerin finansmanını önlemek ve bu faaliyetlerle mücadele etmek kritik önemdedir.

PF sorununda finansal boyut kritik önemdedir. Zira yaptırımların etkin uygulanabilmesi için yasadışı ağların finansman akışlarının kesilmesi gerekir. Uluslararası toplum bu doğrultuda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) kararlarıyla hedefe yönelik kapsamlı yaptırım rejimleri oluşturmuştur. Bu kararlar, tüm devletlere PF'ye karşı ulusal hukuk ve mekanizmalar tesis etme yükümlülüğü getirmekte ve kitle imha programlarına katkı sağlayan kişi ile kuruluşların malvarlıklarının dondurulması gibi önlemleri zorunlu kılmaktadır (Brewer, 2016; Kassenova ve Early, 2023). Sonuç olarak, PF'nin engellenmesi küresel barış ve finansal istikrar için bir önkoşul haline gelmiş, uluslararası yaptırım sistemi bu tehdidi durdurmada temel araç olarak şekillenmiştir.

Kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile mücadele (*Countering Proliferation Financing-CPF*), uluslararası finansal istikrar açısından da büyük önem taşımaktadır. Bu tür yaptırıma tabi yasadışı ağlar, kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile benzer yöntemler kullanarak finansal sistemi suistimal edebilmektedir (FATF, 2018; Dizman, 2025). Kitle imha silahı geliştiren rejimler ve yapılar, geleneksel bankacılıktan kripto varlık platformlarına kadar birçok kanalı kullanarak fon transfer edebilmektedir. Bu durum, finansal kurumlar için hem itibar riskleri hem de yaptırımlara uyum maliyetleri doğurmaktadır. Örneğin Kuzey Kore'nin 2020'de sanal varlık borsalarına düzenlediği siber saldırılarla milyarlarca dolar elde etmesi, finansal sistemdeki açıkların uluslararası güvenliğe ciddi tehdit oluşturduğunu göstermiştir (Kassenova, 2018). Dolayısıyla CPF, sadece güvenlik bürokrasisinin değil, finansal sektörün de öncelikli gündem maddelerinden biridir.

Bu çalışma, CPF'yi hem uluslararası normatif çerçevede hem de Türkiye'deki yasal ve kurumsal düzenlemeler bağlamında incelemektedir. İlk aşamada FATF, BMGK ve Egmont Grubu tarafından yayımlanan rehber niteliğindeki belgeler ile tipoloji raporları analiz edilmiş; ikinci aşamada 7262 sayılı Kanun'un getirdiği düzenlemeler, Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) uygulamalarının yanı sıra ulusal akademik ve sivil toplum literatürü değerlendirilmiştir. Son olarak Türkiye'nin mevcut uygulamaları, uluslararası standartlarla karşılaştırılarak uyum düzeyi ve boşluk alanları ortaya konulmuştur. Ayrıca çalışma, PF risklerinin çok yönlü analiziyle literatürdeki ampirik boşlukları

doldurmayı hedefleyen özgün bir değerlendirme çerçevesi önermektedir. Böylece PF'nin ulusal güvenlik ve finansal istikrar üzerindeki etkileri bütüncül bir perspektiften açıklanabilmektedir.

ULUSLARARASI DÜZLEM

FATF ve Uluslararası Standartlar

CPF, 2000'li yılların başından itibaren uluslararası kara para aklama/terörizmin finansmanıya mücadele (*Anti-money Laundering/Countering Financing of Terrorism- AML/CFT*) rejiminin gündemine girmiştir. 1989'da AML için kurulan FATF, 2001'de CFT'yi de kapsama almasının ardından 2008'de CPF ile mücadeleyi görev alanına dâhil etmiştir. FATF, BMGK'nin PF yaptırım kararlarının finansal hükümlerini üyelerine uygulattırabilmek için 2012 yılında standartlarını güncelleyerek Tavsiye 7'yi yürürlüğe koymuştur. Tavsiye 7, ülkelere BM'nin PF bağlantılı yaptırım listelerinde yer alan kişi ve kuruluşların malvarlıklarını dondurma ve bu kişi/kuruluşlarla finansal ilişki kurulmasını engelleyecek “hedefe yönelik mali yaptırımlar”ı derhâl uygulama yükümlülüğü getirmektedir (Brewer, 2016; FATF, 2018; Ho, 2024).

FATF standartları, yaptırım gerekliliklerinin ötesinde, PF ile mücadelenin daha geniş bir çerçevede ele alınmasını şart koşmaktadır. Ülkelerin PF'yi suç haline getirecek yasal düzenlemelere sahip olması, mali istihbarat birimi (*Financial Intelligence Unit-FIU*), denetleyici otoriteler ve kolluk birimleri arasında koordinasyon mekanizmalarının kurulması beklenmektedir. Ayrıca finans sektöründe müşteri durum tespiti (*Customer Due Diligence-CDD*), şüpheli işlem bildirimi (*Suspicious Transaction Report-STR*) ve şirketlerin nihai faydalanıcı bilgisinin şeffaflığı gibi AML/CFT araçlarının PF risklerini tespit için kullanılması önerilmektedir. FATF, karşılıklı değerlendirme süreçlerinde ülkelerin mevzuat ve uygulamalarını hem teknik uyum hem de etkinlik açısından denetleyerek PF alanındaki zayıflıkları raporlamaktadır (FATF, 2018). Bu değerlendirmelerin Türkiye'ye yönelik Dördüncü Tur sonuçlarına göre, dünya genelinde ülkelerin CPF yaptırımlarını uygulama performansı oldukça zayıftır. Nisan 2025 itibarıyla FATF Küresel Ağı'na dâhil 194 ülkenin sadece %13'ü (26 ülke) FATF Tavsiye 7'ye “uyumlu” bulunmuştur; %46'sı (89 ülke) ise kısmen uyumlu ya da uyumsuzdur. Etkinlik boyutunda ise durum daha kritiktir. Ülkelerin sadece %16'sı CPF yaptırımlarını etkin şekilde uygulayabildiğini ortaya koyabilmiştir (FATF, 2025a, s. 7). Bu veriler, pek çok ülkenin CPF konusunda kat etmesi gereken daha çok mesafe olduğuna işaret etmektedir.

Uluslararası alanda CPF'ye ilişkin hukuki çerçevenin temelini BM kararları oluşturmaktadır. BMGK (2004), 1540 sayılı kararı ile PF'nin tüm üye devletlerce suç haline getirilmesini ve ihracat kontrollerinin güçlendirilmesini istemiştir. Devamında özellikle Kuzey Kore ve İran'ın nükleer programlarına karşı bir dizi yaptırım kararı alınmıştır. Bu kararlar kapsamında BM, yüzlerce kişi, şirket ve gemiyi PF bağlantılı faaliyetleri nedeniyle listeleterek bu aktörlerin malvarlıklarını dondurmıştır (Aksu ve Akkan Güngör, 2019, s. 42). FATF Tavsiye 7, üye ülkelerin BM'nin belirlediği yaptırım listelerini iç hukuklarına aktarmalarını ve bunları hızlı bir şekilde uygulamaya koymalarını şart koşmaktadır. Ne var ki FATF değerlendirmeleri, birçok ülkenin BM kararlarını iç hukukuna aktarmakta geciktiğini veya bunları eksik düzenlediğini göstermektedir (Brewer, 2016). Örneğin FATF Karşılıklı Değerlendirme Raporlarında, bazı ülkelerin ilgili kurumlarına malvarlığı dondurma yetkisi vermediği ya da BM yeni bir ismi listelediğinde bu ismin ulusal listeye alınmasının haftalar alabildiği belirtilmektedir (Kassenova, 2018; FATF, 2025a). Bu tür yasal ve kurumsal boşluklar, yaptırım uygulamasında aksamalara yol açarak PF riskini artırmaktadır.

FATF dışında, Egmont Grubu (2025) gibi uluslararası oluşumlar da PF ile mücadeleye katkı sağlamaktadır. 181 ülkenin FIU'larını bir araya getiren Egmont Grubu (2022), üye FIU'lar arasında bilgi paylaşımını mümkün kılarak sınır ötesi PF vakalarının ortaya çıkarılmasında kritik bir rol oynamaktadır (EAG, 2025). Örneğin, Egmont Grubu (2023) bünyesinde oluşturulan çalışma grupları, şüpheli işlem raporlarında PF unsurlarını tespit etmeye yönelik finansal istihbarat uygulamalarını geliştirmek için ortak projeler yürütmüştür (Brewer, 2018).

FATF/OECD ve Egmont Grubu (2020) işbirliğiyle hazırlanan bir raporda (örneğin Ticaret Bazlı Aklama ve PF bağlantıları üzerine) FIU'lar arası veri paylaşımının önemi vurgulanmıştır. Ayrıca Uluslararası Gümrük Örgütü, Interpol ve BM 1540 Komitesi gibi kurumlar da CPF ile ilgili denetim ve kapasite geliştirme faaliyetleri yürütmektedir. Son yıllarda uluslararası alanda "Counter Proliferation-Finance" adı altında devlet kurumları, bankalar ve özel sektör arasında kamu-özel ortaklıkları kurulmaya başlanmış, finansal kuruluşların PF risk göstergeleri konusunda bilinçlendirilmesi yönünde adımlar atılmıştır (Dall, Keatinge ve Berger, 2017).

Tipolojiler ve Vaka Analizleri

PF, karmaşık ve gizli ağlar üzerinden gerçekleştiği için bu ağların ortaya çıkarılmasına yönelik tipoloji çalışmaları uluslararası literatürde önemli bir yere sahiptir. FATF'ın, 2008 yılında yayımladığı PF Tipolojileri Raporu ile ilk kez bu alandaki yöntemleri sistematik biçimde analiz etmiştir. Devamında gelen 2010 Durum Raporu, PF tedarik ağlarının finansmanında kullanılan yöntemlere dair önemli tespitler içermektedir. Örneğin paravan şirketler aracılığıyla sahte ihracat işlemleri düzenlenmesi, yaptırım uygulanan ülkelere üçüncü ülkeler üzerinden dolaylı fon transferleri yapılması veya mal ve teknoloji transferinin finansmanının kayıt dışı para transferleriyle gizlenmesi gibi yöntemler bu ilk raporlarda belgelenmiştir. Bu bulgular, PF ile mücadelenin salt liste-tarama yaklaşımıyla sınırlı kalmayıp ticari belgelerin ve para hareketlerinin derinlemesine analizini gerektirdiğini göstermiştir (FATF, 2008; FATF, 2010).

FATF ve ortakları, izleyen yıllarda tipoloji analizlerini derinleştirmeye devam etmiştir. Özellikle Kuzey Kore'nin yaptırımları delmek için geliştirdiği yöntemler, PF tipolojilerinin merkezinde yer almaktadır (Kassenova ve Early, 2023). Son FATF (2025a) raporlarından biri olan Karmaşık Yöntemlerle PF ve Yaptırım Aşma Şemaları başlıklı çalışmada, mevcut tehdit görünümü güncel örneklerle ortaya konulmaktadır. Bu rapora göre, yaptırım listelerine takılmamak için aktörler dört ana tipoloji üzerinden hareket etmektedir:

- **Aracı Şahıslar ve Şirketleri Kullanma:** Yaptırıma tabi bir devlet veya örgüt, kendi ismi yerine üçüncü bir ülke vatandaşı aracılar veya onların kurduğu şirketleri kullanarak uluslararası finansal sisteme erişebilmektedir. Örneğin Kuzey Kore'nin yurtdışındaki satın alma temsilcileri veya onlarla işbirliği yapan yabancı iş insanları, farklı ülke bankalarında kendi adlarına hesap açarak milyonlarca dolarlık işlemi Kuzey Kore adına yürütmüşlerdir (Kassenova, 2018). Bu yöntemle, asıl faydalanıcıyı gizleyerek fon transferleri birkaç ara katmanla gerçekleştirilmekte ve standart müşteri tarama sistemleri atlatılmaktadır (Kassenova ve Early, 2023).

- **Nihai Faydalanıcı Bilgilerinin Gizlenmesi:** PF programlarını finanse edenler genellikle offshore finans merkezlerinde veya yetersiz denetime sahip ülkelerde paravan şirketler kurarak asıl kontrol edenin kimliğini saklayabilirler. Bu şirketler üzerinden açılan banka hesapları ve gerçekleştirilen transferler, görünürde yasal ticari faaliyetler gibi algılanabilir. Tipik olarak, aynı kişi tarafından kontrol edilen birden fazla şirket birbirine fatura keserek sahte ithalat-ihracat döngüleri yaratabilir ve bu döngüler PF için gerekli malzemelerin parasını transfer etmek için kullanılır. Bu karmaşık şirket ağları sayesinde hem mal akışı hem de para akışı izlenmesi güç hâle gelir. Nitekim 2010'larda İran'ın yaptırımları delmek için Dubai merkezli birçok paravan şirket ağı kurduğu ve enerji ticaretinden elde edilen gelirleri bu ağlar üzerinden ülkeye aktararak nükleer programını finanse ettiği, BM raporlarına da yansımıştır (BMGK, 2014; Brewer, 2017).

- **Yeni Teknolojilerin ve Kripto Varlıkların İstismarı:** Son dönemde yaptırımları aşmak amacıyla kripto para piyasalarının istismar edildiği tespit edilmiştir. Özellikle Kuzey Kore'nin devlet destekli siber suç grupları, büyük kripto borsalarına yönelik hacker saldırılarıyla ele geçirdikleri kripto varlıklarla PF programlarına gelir kaynağı yaratmaktadır. Örneğin Şubat 2025'te ByBit kripto para platformundan gerçekleşen yaklaşık 1,5 milyar \$ değerindeki hırsızlık, bu ülkenin sanal varlıkları nakde çevirerek nükleer programına fon sağladığına dair çarpıcı bir örnektir. Ayrıca yaptırım uygulanan

aktörlerin Bitcoin, Monero gibi kripto paralarla ödeme alarak geleneksel finans sisteminin dışında kalmaya çalıştıkları belirlenmiştir (FBI, 2025; Rajic ve Brock, 2025). FATF (2021; 2025) ise sanal varlık hizmet sağlayıcılarına (VASP) yönelik denetimlerin ve uluslararası işbirliğinin artırılmasını, PF riskleri açısından kritik bir ihtiyaç olarak vurgulamaktadır.

- **Deniz Ticareti ve Lojistik Sektörünün İstismarı:** Taşıma kapasiteli füzeler veya nükleer malzemeler gibi büyük ölçekli unsurların tedariki, zorunlu olarak deniz yolu ve lojistik ağlar üzerinden gerçekleşmektedir. Yaptırım altındaki ülkeler, bayrak değiştirme, gemi isimlerini yeniden adlandırma, uydu takip sistemlerini kapatma veya yanıltıcı rotalar izleme gibi taktiklerle gemilerinin yüklerini ve varış noktalarını gizleyebilmektedir (FATF, 2025a, s. 45). Örneğin Kuzey Kore'ye yönelik BM yaptırımları kapsamında kömür ve petrol ticareti yasaklandığı hâlde, bu ülkeye ait veya bağlantılı gemilerin denizde buluşup mal aktarması yoluyla yasadışı ticaret yapmaya devam ettiği BM raporlarında belgelenmiştir (BMGK, 2014). Bu operasyonların finansmanı da genellikle üçüncü ülkelerdeki sigorta şirketleri, liman acenteleri ve nakliye firmaları üzerinden dolaştırılan ödemelerle gizlenmektedir. FATF (2025a, s. 4), denizcilik ve sigortacılık sektörlerinin PF risklerine karşı özel tedbirler alması gerektiğini ve söz konusu sektörlerin yaptırım uygulanan kargoları tespit etmede zorlandığını vurgulamaktadır.

Bu tipolojiler, PF'nin sürekli evrilen ve çok aktörlü yapısını ortaya koymaktadır. Ayrıca kolluk birimleri açısından zorluklar ve iyi uygulama örnekleri de incelenmiştir. Örneğin STR'lerin PF vakalarını tespit etmedeki rolü, ulusal otoriteler arası bilgi paylaşımının önemi ve uluslararası işbirliği mekanizmaları (ortak soruşturma ekipleri, istihbarat paylaşımı vs.) irdelenmiştir. Tespit edilen önemli bir ihtiyaç, FATF tarafından da öneri olarak sunulmuştur. Bu, *“ülkelerin PF risk değerlendirmelerini düzenli aralıklarla güncellemeleri ve sonuçlarını paylaşmaları”* hususudur. Ayrıca FATF'ın Genel Sözlüğü'ne PF kavramının resmi bir tanımının eklenmesi, böylece tüm ülkelerde kavramsal birlik sağlanması tavsiye edilmiştir. Bu öneriler, uluslararası alanda PF risk farkındalığının hâlen gelişmekte olduğuna ve önümüzdeki dönemde standartların bu alanda daha da netleşeceğine işaret etmektedir (FATF, 2025a).

Akademik Çalışmalar ve Boşluklar

Uluslararası akademik literatürde, CPF'ye dair çalışmalar son yıllarda artmakla birlikte, konu hâlen AML/CFT'nin gölgesinde kalmaya devam etmektedir. Özellikle son beş yılda yapılan akademik ve kurumsal araştırmalar, PF'nin belirli boyutlarına odaklanmaktadır. Bunların başında, yeni teknoloji ve kripto varlıklar gelmektedir (FATF, 2021a). Birçok çalışma, Kuzey Kore örneğinden hareketle siber suç gelirlerinin ve kripto paraların PF programlarına aktarılmasını incelemekte, bu alandaki yeni tehditlere dikkat çekmektedir. Örneğin, Chainalysis (2023) raporu, Lazarus gibi Kuzey Kore bağlantılı hacker gruplarının milyar dolarlık kripto hırsızlıklarını belgeleyerek bu fonların silah programlarına yönlendirildiğini ortaya koymuştur. Bu tür çalışmalar, kripto piyasalarının regülasyonu ve yaptırım takibi konusunda uluslararası işbirliğinin önemini vurgulamaktadır (TRM, 2025).

Bir diğer odak alanı paravan şirketler ve offshore finans merkezleridir. Finansal şeffaflık eksikliğinin kitlesel silah tedarikçilerine alan açtığı, örneğin gerçek faydalancı bilgisinin gizlenmesinin yaptırımları etkisiz kıldığı yönünde çalışmalar bulunmaktadır (de Koker, 2023; FATF, 2023). Bu bağlamda bazı akademik makaleler, “denetim arbitrajı” kavramını kullanarak yaptırım altındaki aktörlerin farklı yargı alanlarındaki zayıf halkaları tespit ederek buralarda şirketleştiklerini ve finansman faaliyetlerini kaydardığını belirtmektedir (Lee, 2025). Özellikle İran ve Kuzey Kore'ye uygulanan yaptırımları aşmak için kullanılmak istenen Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri, Malezya gibi ülkelerdeki finansal denetim açıkları akademik incelemelere konu olmuştur (Ghasseminejad, 2020). Bu çalışmaların önemli bir bulgusu, ülkeler arası yaptırım uyum düzeyindeki farklılıkların ve “boşlukların” küresel yaptırım rejimini zayıflattığıdır.

Üçüncü olarak, deniz lojistiği ve ticaretin istismarı üzerine odaklanan araştırmalar da bulunmaktadır. Deniz taşımacılığı verilerini, uydu görüntülerini ve gümrük kayıtlarını analiz eden bazı uluslararası güvenlik enstitüleri, PF ile ilişkili yasadışı ticaret rotalarını haritalandırmaya çalışmıştır. Örneğin Byrne vd. (2019) çalışmasında, gemilerin uydu verilerini kullanarak Kuzey Kore'nin gemi rotalarında yaptığı manipülasyonlar ve buna paralel gerçekleşen finansal işlemleri eşleştirmiştir. Bu tür veri odaklı araştırmalar, finansal ve nakliye istihbaratının bir arada kullanılmasının PF ile mücadelede etkinliği artıracaklarını işaret etmektedir (Brewer, 2017; Brewer, 2018; FATF, 2025a).

Bununla birlikte, genel anlamda akademik literatürde ciddi bir boşluk olduğu söylenebilir. Özellikle PF'ye özgü vaka analizlerinin sınırlı sayıda olduğu, daha çok resmi kurum raporlarına atıf yapıldığı görülmektedir. Bir neden, PF konusunun çok disiplinli ve uzmanlık gerektiren bir alan olmasıdır. Yani hem uluslararası güvenlik politikalarını hem de finansal teknikleri bilmeyi gerektirmektedir. Ayrıca PF vakaları genellikle istihbari nitelikte bilgiler içerdiğinden açık kaynaklara çok az ayrıntı yansımakta, bu da araştırmacılar için veri sorunu yaratmaktadır. Nitekim FATF Başkanı (2018) yaptığı bir konuşmada *“üye ülkelerin çoğunun yetersiz veri sebebiyle PF risklerini tam olarak anlayamadığını, finansal istihbaratı bu alanda yeterince kullanmadığını”* belirterek akademi ve otoriteler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi çağrısı yapmıştır. Son dönemde bu yönde bazı adımlar atılsa da (ör. FATF, Busan'daki TREIN eğitim merkezinde PF eğitim programları başlatmıştır), literatürde CPF konusu hâlâ “niş” bir alan konumundadır (FATF, 2020). Gelecekte özellikle nükleer güvenlik, uluslararası hukuk ve finansal suçlar kesişimindeki çalışmalara ihtiyaç olduğu açıktır. Bu çalışma da söz konusu boşluğun doldurulmasına mütevazı bir katkı sunulması amaçlanmıştır.

ULUSAL DURUM

Yasal ve Düzenleyici Çerçeve

Türkiye'de CPF'ye yönelik yasal çerçeve, uzun süre AML/CFT rejimine bağlı ikincil bir konu olarak kalmıştır. “5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun” (2006) ve “6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun” (2013) Türkiye'nin AML/CFT mevzuatının temelini oluştururken bu yasalarda PF'ye özgü hükümlere açıkça yer verilmemiştir. Örneğin, terörizmin finansmanı kanunu kapsamına “kitle imha silahlarının yayılması” ibaresi dâhil edilmemiş, sadece BMGK'nin terör listelerine uyum odaklı düzenlemeler eklenmiştir. Türkiye, 2012'de FATF standartlarına eklenen PF önlemlerini tam olarak mevzuatına yansıtmadığı için değerlendirme raporunda eleştirilmiştir. Bu eksiklik, 2019 yılında gerçekleştirilen FATF Dördüncü Tur Türkiye Değerlendirmesinde de dile getirilmiş ve Türkiye'nin PF risklerine karşı teknik uyumunun yetersiz olduğu not edilmiştir (FATF, 2019).

Bu eleştirilerin ve uluslararası yükümlülüklerin bir sonucu olarak, Aralık 2020'de Türkiye önemli bir yasal adım atmıştır. “7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun”, 27 Aralık 2020 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (MASAK, 2025a). Kanun'un amacı, BMGK'nin PF'yi hedef alan yaptırım kararlarının (özellikle finansal olmayan işletmeler ve İran ile ilgili kararların) iç hukukta etkin uygulanmasını sağlamaktır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2025). 7262 sayılı Kanun ile getirilen başlıca yenilikler şunlardır:

- **Mali Yaptırımların Ulusal Hukuka Aktarılması:** Kanun, BM tarafından PF ile bağlantılı olarak listelenen kişi, kuruluş ve organizasyonların Türkiye'deki mal varlıklarının dondurulması için bir yasal dayanak oluşturmuştur. Önceden terör listeleri için uygulanan malvarlığı dondurma prosedürleri, bu kanunla PF listelerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Nitekim 7262 sayılı Kanun'un akabinde çıkarılan 24 Şubat 2021 tarihli 3578 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile BM'nin Kuzey Kore (1718 Komitesi listeleri) ve İran (2231 sayılı karar) kapsamında belirlediği 100'ü aşkın kişi ve şirketin Türkiye'deki mal varlıkları dondurulmuştur. Bu kararla, Kuzey Kore bağlantılı 80 gerçek

kişi ve 75 şirket ile İran bağlantılı 43 kişi ve 78 şirketin mal varlıkları dondurulmuştur (BMGK, 2006; BMGK, 2015). Böylece Türkiye, yıllardır BM yaptırımlarına konu listedeki bu aktörlere karşı ilk kez ulusal düzeyde yaptırım uygulamıştır (Kassenova ve Early, 2023).

- **Denetim ve İşbirliği Komisyonu’nun Kurulması:** Kanun’un dördüncü maddesi uyarınca, PF ile mücadele konusunda kurumlar arası eşgüdümü sağlamak üzere “Denetim ve İşbirliği Komisyonu” oluşturulmuştur. Bu Komisyon, MASAK koordinasyonunda, Dışişleri, Ticaret, İçişleri, Adalet gibi ilgili bakanlıklar ile BDDK, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Gümrük, istihbarat ve kolluk birimlerinin temsilcilerinden müteşekkildir. Görevi, PF’ye dair risk değerlendirmeleri yapmak, denetim programları geliştirmek ve kurumlararası bilgi paylaşımını tesis etmektir (MASAK, 2025a; MASAK, 2025b; T.C. Ticaret Bakanlığı, 2025). Bu komisyon, FATF Tavsiyeleri doğrultusunda ülke içinde PF konusunda tek bir koordinasyon mekanizması kurulması eksikliğini gidermeyi hedeflemektedir. Nitekim FATF değerlendirmesinde Türkiye’ye yöneltilen “*ilgili tüm kurumların dâhil olduğu bir ulusal koordinasyon yapısı yok*” eleştirisi bu adımla karşılanmaya çalışılmıştır (FATF, 2019).

- **Sivil Toplum ve Şirketlere Yönelik Düzenlemeler:** 7262 sayılı Kanun’un getirdiği yeniliklerden biri de Dernekler Kanunu ve Yardım Toplama Kanunu’nda yapılan değişikliklerdir. Kanun, CFT/CPF gerekçesiyle derneklere yönelik denetimleri artırmış; her ne kadar Anayasa Mahkemesi sonrasında bazı kararları iptal etse de mali suç iddiasıyla hakkında kovuşturma açılan dernek yöneticilerinin görevden alınabilmesi ve kayyım atanabilmesi imkânını getirmiştir (Anayasa Mahkemesi, 2024). Ayrıca yardım toplama faaliyetlerine daha sıkı kısıtlar konulmuştur. Amaç CPF olarak belirtilse de bu hükümler sivil toplum üzerindeki etkileri nedeniyle iç ve dış kamuoyunda tartışmalara yol açmıştır. Eleştiriler, CPF gündemiyle STK’ların faaliyet alanının daraltıldığı yönündedir (İnsan Hakları İzleme Örgütü, 2023, s. 607-616; CHP, 2024). Öte yandan şirketler açısından, malvarlığı dondurma kararlarının tebliği ve uygulanmasına ilişkin usuller de netleştirilmiştir. Örneğin, listelenen bir şirketin malvarlığının dondurulması halinde, onunla iş yapan finansal kuruluşlara bu kararın bildirilmesi ve buna uymayanlara idari para cezası verilmesi gibi düzenlemeler Kanun kapsamında yer almaktadır (BDDK, 2021). Bu hükümler, özel sektörün uyum yükümlülüklerini artırarak PF yaptırımlarının etkinliğini sağlamayı hedeflemiştir.

7262 sayılı Kanun’u takiben, ikincil mevzuat da yürürlüğe konulmuştur. “Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”, 2021 yılında çıkarılarak Kanun’un uygulanmasına ilişkin prosedürler detaylandırılmıştır. Bu yönetmelik, malvarlığı dondurma kararlarının alınması, ilgililere bildirilmesi, itiraz ve yargı yolu gibi hususları belirlemektedir. Ayrıca MASAK, PF ile ilgili şüpheli işlemlerin tespiti için finansal kuruluşlara kılavuz ilkeler sunmaya başlamıştır (BDDK, 2021; MASAK, 2025c). Örneğin, MASAK 2021/16 sayılı Genelgesi ile finansal kuruluşların PF risklerini değerlendirip buna göre şüpheli işlem bildiriminde bulunmalarını teşvik eden düzenlemeler getirilmiştir (MASAK, 2022, s. 42; MASAK, 2025b). Bu kapsamda kripto varlık hizmet sağlayıcıları, ödeme şirketleri gibi yeni aktörlere de PF riskleri konusunda yükümlülükler hatırlatılmıştır.

BDDK da yaptırım uygulamalarını denetlemek üzere adımlar atmıştır. 2021’de BDDK bünyesinde çıkarılan bir genelge ile bankalar ve finansal kuruluşlar, PF listelerine uyum düzeyleri denetim programına alınmış, bu konuda zafiyet gösteren kuruluşlara idari yaptırım uygulanacağı duyurulmuştur. BDDK ayrıca her yeni BM yaptırım kararı sonrası bankalara bildirim yaparak listelerin güncellenmesini talep etmektedir. Özellikle 3578 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı sonrasında, BDDK bankaları bilgilendirerek listede adı geçen Kuzey Kore ve İran bağlantılı kişi/kuruluşlarla iş ilişkilerinin sonlandırılması ve malvarlıklarının raporlanması talimatını vermiştir (BDDK, 2021). Bu, Türkiye’nin finansal sektöründe PF yaptırımlarının ilk kez geniş çapta uygulanması anlamına gelmektedir. Bankalar, MASAK’ın online sistemi üzerinden bu

listeleri taramış ve eşleşme tespit edilen hesapları dondurarak MASAK'a bildirimde bulunmuştur (MASAK, 2022).

Genel olarak, 2020 sonrasında Türkiye yasal ve düzenleyici çerçevede hızlı bir mevzuat uyumu sürecine girmiştir (Arslan, 2024). Ancak hâlen geliştirmeye açık alanlar vardır. Örneğin 5549 sayılı Kanun'da PF'nin ayrı bir risk alanı olarak tanımlanmamış olması, PF'ye özgü müşteri tanı ilkeleri veya yükümlülüklerin net olmayışı eleştirilmektedir. Ayrıca PF ile ilgili malvarlığı dondurma kararlarının uygulamasında yargı denetimi ve hak arama yolları konusundaki prosedürlerin tam oturmadağı da akademik çevrelerce dile getirilmektedir (Karaoğlu, 2023). Yine de 7262 sayılı Kanun ve ilgili düzenlemeler, Türkiye'nin PF karşısındaki yasal boşluğunu büyük ölçüde doldurmuş ve uluslararası standartlarla uyum yolunda önemli bir adım atmıştır (BDDK, 2021). Nitekim Temmuz 2022'de yayımlanan FATF takip raporunda Türkiye'nin Tavsiye 7 kapsamındaki uyum derecesi "büyük ölçüde uyumlu" seviyesine yükseltilmiştir. Ayrıca 2025'te yayınlanan Strateji Belgesi ve mücadele rehberi de ilerleme kaydedilmeye devam edileceğinin işareti olarak görülmektedir (MASAK, 2025a; MASAK, 2025f).

Kurumsal Uygulamalar ve Raporlar

Türkiye'de CPF'nin fiili uygulaması büyük ölçüde MASAK koordinasyonunda yürütülmektedir. Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı ulusal FIU olan MASAK, hem yasal düzenlemelerin hazırlanmasında aktif rol almakta hem de uygulamada kilit konumdadır. MASAK, 7262 sayılı Kanun sonrası CPF alanında bir dizi girişim başlatmıştır.

Ulusal Risk Değerlendirmesi (URD)

FATF tavsiyeleri doğrultusunda 2021 yılında MASAK koordinasyonunda bir "CPF Ulusal Risk Değerlendirmesi" çalışması başlatılmıştır. Farklı kurumlardan uzmanlarla yürütülen bu çalışma ile Türkiye'nin PF riskleri, zafiyetleri ve mevcut kontrolleri analiz edilmiş; sektör bazında risk düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. 2022'de URD sonuçlarının özeti yayınlanmış ve bu özet raporda Türkiye'nin PF riskine en açık olduğu alanlar olarak deniz ticareti, altın ticareti ve finansal olmayan bazı sektörler (örn. ikinci el araba ticareti gibi Kuzey Kore'nin gelir elde ettiği bilinen sektörler) işaret edilmiştir. URD raporu, ilgili kurumlara risk bazlı aksiyon planları geliştirmeleri için tavsiyeler de sunmuştur (MASAK, 2025b).

CPF Strateji Belgesi 2025-2029

MASAK koordinasyonunda hazırlanan ve Mart 2025'te Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile yürürlüğe konulan "*Türkiye'de Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı ile Mücadelede Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi (2025-2029)*", orta vadeli bir ulusal eylem planı niteliğindedir. Bu belge ile 2025-2029 döneminde CPF alanında 7 bakanlığın ve ilgili kurumun yerine getirmesi gereken hedefler ve faaliyetler tanımlanmıştır. Belge dört temel amaç etrafında şekillenmektedir:

1. Mevzuat ve Kurumsal Kapasite: PF ile ilgili ikincil düzenlemelerin tamamlanması, denetim elemanlarının eğitimi, MASAK ve ilgili birimlerin teknik altyapısının güçlendirilmesi.

2. Farkındalık ve Eğitim: Finans sektörü, denizcilik sektörü, gümrük personeli gibi paydaşlara PF riskleri konusunda eğitimler verilmesi; şüpheli durumların bildirilmesinin teşvik edilmesi.

3. Denetim ve Yaptırım: PF denetimlerinin düzenli hâle getirilmesi, riski yüksek alanlarda saha denetimleri yapılması; tespit edilen ihlallerde caydırıcı yaptırımların uygulanması.

4. Uluslararası İşbirliği: Yurtdışı muhataplarla istihbarat paylaşımının artırılması, çok taraflı platformlarda (FATF, Egmont, BM) Türkiye'nin aktif katılım sağlaması. Strateji Belgesi, her bir amacı somut faaliyetlerle ilişkilendirmiş ve sorumlu/ilgili kurumları belirtmiştir. Örneğin belgede, "*deniz yoluyla yaptırım ihlallerinin tespiti için uydu*

görüntülerinin analiz edilmesi ve bu konuda Denizcilik Genel Müdürlüğü ile MASAK arasında bir veri paylaşım protokolü imzalanması” gibi spesifik aksiyonlar yer almaktadır (MASAK, 2025b).

Belge, aynı zamanda her yıl ilerleme raporu hazırlanmasını öngörerek hesap verebilirlik mekanizması kurmayı amaçlamaktadır. Bu Strateji Belgesi, Türkiye’nin PF ile mücadelede ilk kapsamlı planı olması açısından önemlidir ve uluslararası standartlarla uyumlu bir ulusal stratejik yaklaşıma sahiptir.

MASAK Perspektifi, Sektörel Rehberler ve Uyarılar

MASAK’ın her yıl yayımladığı faaliyet raporlarında 2020 yılına kadar CPF konusu ayrı bir başlık olarak ele alınmamıştır. Ancak 2021 ve sonrasında bu durum değişmeye başlamıştır. Örneğin MASAK 2021 yılı Faaliyet Raporu’nda, “*Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesi*” ilk kez müstakil bir bölüm olarak ele alınmıştır. Raporda 2021 yılında CPF kapsamında gerçekleştirilen işlemler özetlenmiş olup 7262 sayılı Kanun çerçevesinde o yıl toplam 103 gerçek kişi ve 132 tüzel kişinin mal varlığının dondurulduğu bilgisi paylaşılmıştır. Ayrıca 5 adet şüpheli PF vakasının analiz edilerek adli mercilere intikal ettirildiği belirtilmiştir (MASAK, 2022, s. 30-31). 2022 ve 2023 raporlarında da PF vurgusu artarak yerini korumuştur. Örneğin 2022’de Kuzey Kore bağlantılı bir gemi yakıtının Türkiye üzerinden transferine yönelik bir finansman girişiminin tespit edilip engellendiği, 2023’te MASAK uzmanlarının iki uluslararası PF çalışma grubuna katıldığı gibi bilgilerine yer verilmiştir (MASAK, 2024; MASAK, 2025b, s. 20). Bu, Türkiye’nin PF konusunda kurumsal hafızasının oluşmaya başladığını ve MASAK’ın bu alanda uzmanlık geliştirdiğini göstermektedir.

MASAK, finansal kurumlar için yayımladığı rehberlere 2021 yılı itibarıyla PF ile ilgili eklemeler yapmıştır. Örneğin bankalara yönelik STR Rehberi’ne “PF Şüpheli İşaretleri” bölümü eklenmiştir. Burada bir müşterinin BM yaptırım listesinde yer alan ülkelerle bağlantılı dış ticaret işlemleri yapması, mal bedeli ile fatura içeriğinin uyumsuz olması veya gemi navlun sözleşmelerinde olağandışı kalemler bulunması gibi PF riskini gösterebilecek işaretler sıralanmıştır (MASAK, 2025e). Benzer şekilde, Türkiye Sigortalar Birliği (2021) ile işbirliği halinde sigorta sektörüne yönelik bir kılavuz hazırlanmış ve deniz nakliyat sigortalarında yaptırım uygulanan gemilere ilişkin dikkat edilmesi gereken hususlar belirtilmiştir. MASAK ayrıca 2022’de yayımladığı Kripto Varlık Hizmet Sağlayıcıları Rehberi’nde, kripto platformlarının BM yaptırım listelerinde bulunan kişi ve adreslerle işlem yapmasının engellenmesi ve tespit edilmesi için uyum programlarını güçlendirmeleri yönünde tavsiyeler getirmiştir (Ayoşer Ongun, 2024; MASAK, 2025e). Tüm bu çabalar, özel sektörün PF risk algısını yükseltmeye ve uyum kapasitesini geliştirmeye yöneliktir. Son olarak, Ekim 2025’te MASAK ilk kez doğrudan Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine Yönelik Rehber yayımlayarak bütüncül bir kaynak oluşturmuştur. Bu rehber, tüm yükümlü sektörler için güncel PF risk göstergelerini ve uyum prensiplerini derleyerek özel sektörün PF risklerini daha iyi yönetebilmesine yardımcı olacak kapsamlı bir kılavuz işlevine sahiptir (MASAK, 2025f).

BDDK ve Diğer Kurumlar

PF ile mücadele, sadece MASAK’ın değil diğer düzenleyici kurumların da gündemine girmiştir. BDDK, düzenli banka denetimlerinde CPF uyumunu kontrol etmeye başlamıştır (BDDK, 2021). SPK, aracı kurumlara yönelik tebliğlerinde PF risklerine atıf yapmış, özellikle İran ve Kuzey Kore bağlantılı menkul kıymet işlemlerine karşı hazırlıklı olunmasını istemiştir (SPK, 2021). Ticaret Bakanlığı (2018; 2022), gümrük idaresine PF bağlantılı olabilecek malzeme ve teknolojilerin ihracatında kırmızı bayrak kriterleri belirlemiştir. Dışişleri Bakanlığı (2025) ise 1540 Komitesi ve ilgili BM organlarıyla koordinasyonu sağlayarak uluslararası raporlamaları yerine getirmektedir. Tüm bu kurumlararası çaba, 7262 sayılı Kanun sonrasında PF’nin kamu gündeminde üst sıralara çıktığını göstermektedir.

Özetle, Türkiye PF ile mücadelede son birkaç yılda hem düzenleyici altyapısını güçlendirmiş hem de kurumsal uygulamalarını yoğunlaştırmıştır. Buna rağmen, uygulamada bazı sorunlar devam etmektedir. Örneğin, PF şüpheli işlemlerinin finans sektörü tarafından tespit edilip MASAK'a bildirilmesi hâlen sınırlıdır. Bankalar genelde sadece yaptırım listesi taraması yapmakta, listede olmayan ancak şüpheli görünen işlemleri PF kapsamında raporlamak konusunda çekingen davranabilmektedir (MASAK, 2022). Bu durum, finans sektöründe PF risk farkındalığının yerleşmesi için zamana ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Ayrıca, kolluk ve adli mercilerde PF vakalarının soruşturulmasında deneyim eksikliği söz konusudur. Bugüne dek Türkiye'de PF suçundan açılmış bağımsız bir ceza davası bulunmamaktadır. Bu eksiklikler, ilerleyen bölümlerde uluslararası standartlarla karşılaştırılarak ele alınacaktır.

Akademik Çalışmalar

Türkiye'de PF alanındaki akademik üretim hâlen oldukça sınırlıdır. YÖK Tez Merkezi taramalarında 2010'lu yılların sonuna dek CPF konusunu doğrudan ele alan herhangi bir yüksek lisans veya doktora çalışmasına rastlanmamıştır. İlk sınırlı örnekler 2021 sonrasında görünür hâle gelmiştir. 2020 sonrası yazılan birkaç tez (Özkaya, 2022; Dizman, 2024; Tekgül Levent, 2024), FATF'ın gri-liste sürecindeki mevzuat boşluklarını ve 7262 sayılı Kanun'un yansımalarını tartışmakta; ancak ampirik vaka incelemesi sunmamaktadır. Hakemli dergilerde de durum benzerdir: Kukuk ve Asal'ın (2022) makalesi PF'yi yalnızca FATF standartlarındaki konumuyla özetlemekte ve güncel risk profili ortaya koymamaktadır. Veri eksikliği, disiplinlerarası uzmanlık gereksinimi ve açık kaynaktaki istihbarat kısıtı, derinlemesine akademik araştırmaları zorlaştıran başlıca etkenlerdir.

Düşünce kuruluşları ve sivil toplum yayınları da seyrekler. EDAM araştırmacısı Tuygan'ın hazırladığı 2019 tarihli raporda İran yaptırımlarının Türkiye'ye olası etkileri incelenirken PF'ye sadece dolaylı biçimde değinilmektedir. 7262 sayılı Kanun sürecinde STK'lar özellikle "kayım" hükümlerine yönelik eleştiriler getirmiş, AYM 2024'te dernek yöneticilerinin görevden uzaklaştırılmasına ilişkin bazı maddeleri iptal etmiştir. Bu tartışmalar PF içeriğinden çok dernek özgürlükleri ekseninde yürütülmüştür. Sonuç olarak ulusal literatürde PF'ye ilişkin bağımsız, veri temelli çalışmalar henüz oluşmamıştır; bu makale, mevcut boşluğu sınırlı da olsa doldurmayı amaçlamaktadır.

KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Bulgular, Türkiye'nin CPF çabalarının uluslararası standartlarla genel hatlarıyla uyumlu bir çerçeveye kavuşmaya başladığını göstermektedir. Ancak daha detaylı incelendiğinde, hem teknik uyumda hem de uygulamada devam eden bazı boşluklar olduğu görülmektedir. Bu bölümü, FATF ve diğer uluslararası ölçütler ışığında Türkiye'nin durumuna yönelik bir SWOT analizi gibi değerlendirmek mümkündür.

Uyum düzeyi yasal çerçeve bakımından incelendiğinde, FATF Tavsiye 7 kapsamında aranan en temel şartın "BM yaptırımlarının eksiksiz ve hızlı şekilde uygulanabilmesi" olduğu görülmektedir (Brewer, 2016). Türkiye, 7262 sayılı Kanun ile bu konuda önemli bir adım atmış ve daha önce mevcut olan yasal yetki eksikliğini gidermiştir. Mevcut mevzuat, BM'nin CPF ile ilgili liste güncellemelerini doğrudan uygulamaya imkân tanımaktadır. Bu durum, FATF değerlendirmelerinde teknik uyum notunu yükseltecektir. Nitekim FATF, 2021 sonrasında yapılan takip raporlarında Türkiye'nin bu alanda ilerleme kaydettiğini not etmiştir. Temmuz 2022 tarihli FATF takip raporunda, Türkiye'nin Tavsiye 7'ye uyum derecesi büyük ölçüde uyumlu (*Largely Compliant-LC*) düzeyine yükseltilmiştir. Ancak kâğıt üzerindeki uyumun ötesinde, etkinlik düzeyi konusunda bazı soru işaretleri ortaya çıkmaktadır. FATF'ın Dördüncü Tur değerlendirmesinde 11 numaralı "Anında Sonuç" göstergesi (*Immediate Outcome 11 – IO.11*) itibarıyla Türkiye hâlen "düşük etkinlik" seviyesindedir. Bu durum, yasal yetkilerin kullanımında ve kurumlar arası koordinasyonda aksaklıklar olabileceğine işaret etmektedir (FATF, 2019; FATF, 2021b; FATF, 2025b).

Kurumsal koordinasyon açısından bakıldığında uluslararası en iyi uygulamalar, PF ile mücadelede ulusal düzeyde bir koordinasyon komitesi bulunmasını önemli görmektedir. Türkiye, Denetim ve İşbirliği Komisyonu’nu kurarak bu gerekliliği karşılamıştır. Ancak Komisyon’un çalışma usullerinin ve etkinliğinin zamanla ortaya çıkacağı söylenebilir. Komisyon henüz görev paylaşımı ve karar alma süreçlerini olgunlaştırma aşamasındadır. FATF (2025a) değerlendirmelerinde pek çok ülke için tespit edilen “ilgili tüm kurumlar arasında düzenli ve sürekli işbirliği eksikliği” problemi Türkiye için de geçerli olup son dönemde bunun telafisi amaçlanmaktadır. Bu noktada en kritik husus, Komisyon’da alınan kararların üye kurumlarca sahiplenilip uygulamaya geçirilmesidir (MASAK, 2025a). Uluslararası deneyimler, kâğıt üzerinde bir koordinasyon mekanizması bulunsun bile fiiliyatta kurumlar arasında bilgi paylaşımının sınırlı kalabildiğini ve hatta bazen yetki çatışmaları yaşandığını göstermektedir. Türkiye’de de MASAK, Dışişleri, İçişleri, Ticaret Bakanlığı gibi paydaş kurumlar arasında sağlanacak uyum, PF ile mücadelenin başarısını belirleyecektir.

Risk anlayışı ve önleyici tedbirler boyutunda Türkiye’nin henüz yolun başında olduğu söylenebilir. FATF’ın 2020 yılında yaptığı standart güncellemesiyle PF risk değerlendirmesi tüm ülkeler için zorunlu hale gelmiştir. Türkiye bu gerekliliği, 2021’de gerçekleştirdiği ulusal risk değerlendirmesi ile karşılamıştır (MASAK, 2025b). Ancak söz konusu risk çalışmasının sonuçlarının sektörel politikalara ne ölçüde yansıdığı belirsizdir. Örneğin bankalar, kendi PF risk değerlendirmelerini yapmakla yükümlü olsa da birçoğu bu çalışmayı derinlemesine yürütmemiştir (Dall vd., 2017). Genellikle standart AML/CFT risk matrislerine birkaç PF parametresi eklemekle yetinilmiş, özelleşmiş bir analiz yapılmamıştır.

Bunun yanı sıra, önleyici tedbirlere ilişkin eksiklikler hâlen belirgin durumdadır. FATF’ın (2025a, s. 71) ampirik çalışması, birçok ülkenin yaptırım listesi taramasına yoğunlaşıp kırmızı bayrak göstergelerine dayalı analitik kontrolleri ihmal ettiğini ortaya koymaktadır. Türkiye, 2021’e kadar PF-özgü STR kılavuzu veya hedefe yönelik finansal istihbarat projeleri geliştirmemiştir. MASAK, 2021/16 sayılı Genelge ile ilk kez PF risk göstergelerini tanımlayarak bu açığı sınırlı ölçüde kapatmıştır (MASAK, 2025e). Bu durum, uluslararası alandaki genel eğilimden farklı değildir. Nitekim FATF raporlarında da birçok ülkenin PF risklerini yeterince anlamadığı vurgulanmaktadır (Brewer, 2018; de Koker, 2024; FATF, 2025a). Türkiye de bu genel tabloya uymaktadır. Özel sektör aktörlerinin PF konusundaki farkındalık düzeyi düşüktür (Brewer, 2017). Birçok banka için PF hâlen “BM listelerini takip etmek” ile sınırlı teknik bir uyum başlığıdır. Bu tek yönlü yaklaşım, listelerde yer almayan ancak yüksek risk barındıran işlemlerin gözden kaçmasına neden olabilmektedir.

Bununla birlikte, bankacılık sektöründe gelişmiş PF kontrol altyapısı henüz oluşmamıştır. STR Kılavuzu, liste taramasının tek başına yeterli olmadığına, sevkiyat rotası, ödeme akışı ve nihai faydalanıcı verilerinin birlikte analiz edilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır (MASAK, 2025e). BDDK’nın 2021 yılı denetim programı, bankaların çoğunun PF’yi yalnızca otomatik liste eşleşmesiyle yönettiğini, olay temelli senaryo analitiğini ise kullanmadığını belirtmektedir. FATF (2025a), finansal kuruluşların yaptırıma tâbi olmayan ancak PF riskli işlemleri tespit edebilmesi için “dedektiflik yaklaşımı” geliştirmesini şart koşmaktadır. Türkiye’de bu kültür henüz yerleşmediği için yaptırım listesine girmeyen fakat yüksek risk barındıran işlemlerin gözden kaçabilme riskine yönelik ihtimaller varlığını korumaktadır.

Yaptırımların uygulanması ve ihlallerin cezalandırılması alanında uyum boşlukları devam etmektedir. FATF standartları, yaptırımları ihlal eden kişi veya kuruluşlara etkin, orantılı ve caydırıcı idari-cezai tedbirlerin uygulanmasını öngörmektedir (FATF, 2021a). Bununla birlikte Türkiye’de yakın zamana dek CPF kapsamında yaptırım ihlaline dair ne ciddi bir idari para cezası ne de ceza davası örneği kamuoyuna yansımıştır. Oysa uluslararası uygulamalar, caydırıcılığın yüksek meblağlı para cezalarıyla tesis edilebildiğini göstermektedir: BNP Paribas, İran ve Sudan yaptırımlarını ihlal ettiği için 8,9 milyar \$ ceza ödemeyi kabul etmiştir (ABD Adalet Bakanlığı, 2014); Standard Chartered Bank ise benzer ihlaller nedeniyle 639 milyon \$ tutarında uzlaşmaya

gitmiştir (ABD Hazine Bakanlığı, 2019). FATF değerlendirmelerinde de küresel ölçekte finansal kurumların PF niteliğindeki işlemleri ayırt edebilme kapasitesinin sınırlı kaldığı ve “faaliyet bazlı yaptırımların” uygulanmasında zorlanıldığı belirtilmektedir (Kassenova, 2018). Dolayısıyla Türkiye’de bankacılık ve finans denetim otoritelerinin PF odaklı denetim derinliğini artırması gerekmektedir. Aksi takdirde mevzuatla sağlanan teknik uyumun pratikteki karşılığı zayıf kalmaktadır. Nitekim bu tür uygulama boşlukları, FATF Dördüncü Tur değerlendirmesinde Türkiye’nin IO.11 göstergesinde “düşük etkinlik” notu almasının başlıca nedenini oluşturmaktadır.

Uluslararası işbirliği ve bilgi paylaşımı boyutunda Türkiye’nin konumu iyileşse de geliştirilmesi gereken yönler mevcuttur. MASAK, Egmont Grubu üyesi olarak mali istihbarat değişiminde aktif rol üstlenmektedir (Egmont Grubu, 2023). Kurum, 2022’de PF’ye ilişkin bilgi taleplerini “öncelikli işlem” statüsüne taşımıştır (MASAK, 2023). Ayrıca Türkiye, 1540 Komitesi’ne periyodik bilgi sunmakta ve BM Uzmanlar Paneli ile istişare yürütmektedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2025). Bu adımlar olumlu göstergeler niteliğindedir.

Bununla birlikte, Türkiye’nin PF bağlantılı yaptırım ihlallerine ilişkin uluslararası soruşturmalarda adı sınırlı biçimde geçmektedir. ABD Hazine Bakanlığı’nın (2024) yıllık yaptırım raporlarında Birleşik Arap Emirlikleri, Çin ve Singapur gibi ülkeler yaygın biçimde anılırken Türkiye nispeten az referans almaktadır. Bu durum, Türkiye’nin hiç kullanılmadığı anlamına gelmemektedir. Zira bazı çalışmalarda İran’ın 2010’lu yıllarda Türkiye finans sistemi üzerinden petrol gelirlerini aktarabildiği iddia edilmektedir (Kassenova, 2018). Dolayısıyla Türkiye’nin benzer vakaları aydınlatabilmek amacıyla özellikle ABD Hazine Bakanlığı, OFAC ve Avrupa Birliği yaptırım otoriteleriyle (ör. REACH) bilgi alışverişini derinleştirilmesi gerekmektedir (Brewer, 2017). Yoğunlaştırılmış istihbarat paylaşımı, PF ihlallerinin tespiti ve kovuşturulması sürecinin etkinliğini artıracaktır.

Bütün değerlendirmeler ortaya konmuş olmakla birlikte, şunu da not etmek gerekir ki Türkiye, PF ile mücadelede gecikmeli de olsa önemli adımlar atmaya başlamıştır ve bu sayede FATF gibi platformlarda olumlu yönde intibaya sahiptir. Nitekim FATF, Ekim 2021’de Türkiye’yi gri listeye alırken terörizmin finansmanı ve PF konularındaki eksiklere dikkat çekmiş; Şubat 2023’te ve 2024’te çıkış sürecinde yapılan değerlendirmelerde ise “*Türkiye’nin terörizmin finansmanı konusunda ilerleme kaydettiği ancak PF stratejisinin uygulama etkinliğinin izlenmesi gerektiği*” belirtilmiştir. Bu da uluslararası standartlara tam uyumun bir süreç olduğunu ve Türkiye’nin bu süreci yakından takip etmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

SONUÇ

CPF, günümüzün karmaşık güvenlik ve finans dünyasında çok boyutlu ve zorlu bir görev olarak karşımızda durmaktadır (de Koker, 2023). Hem uluslararası literatür taraması hem de Türkiye özelindeki incelemeler, bu alanda net sorunların bulunduğunu ortaya koymaktadır. Öncelikle, PF tehdidi soyut veya uzak bir risk değil, somut ve giderek çeşitlenen bir olgudur. Kuzey Kore’nin siber hırsızlıkları, paravan şirket ağlarıyla yaptırım delme girişimleri, gelişen teknolojilerin kötüye kullanımı gibi örnekler bu tehdidin dinamizmini göstermektedir. Bu durum karşısında uluslararası toplumun geliştirdiği standartlar önemli bir çerçeve sunmakla birlikte, uygulamadaki boşluklar küresel finansal sistemde ciddi zafiyetler olduğunu göstermektedir (Kassenova ve Early, 2023). FATF (2025a) verilerine göre, çoğu ülkenin PF yaptırımlarını etkin şekilde hayata geçiremediği gerçeği, küresel mücadelede daha gidilecek yolun olduğunu göstermektedir.

Türkiye cephesinde, son yıllarda atılan adımların memnuniyet verici olduğunu belirtmekle birlikte geç kalınmış düzenlemeler olduğunu not etmek gerekir. 2020’ye dek CPF konusunda mevzuatın ve farkındalığın yetersiz kalması, Türkiye’yi uluslararası arenada eleştirilere açık hâle getirmiştir. 7262 sayılı Kanun, devamında 2025-2029 Strateji Belgesi ve CPF ye özgü rehber ile

bu alanda yeni bir dönem başlamıştır. Ancak bu yeni dönem, mevcut sorunları otomatik olarak çözmeyecektir. Net sorun tanımlı yapacak olursak “Türkiye’de PF ile mücadelede en büyük sıkıntı, kâğıt üzerindeki taahhütlerin sahadaki karşılığının sınırlı olmasıdır”. Mevzuatta yer alan mekanizmaların sürdürülebilir ve sürekli kullanıma dönüşüp dönüşmediği belirsizdir. Örneğin “uyum” ile “etkinlik” arasındaki makas hâlâ açıktır: Tavsiye 7’de “büyük ölçüde uyumlu” sayılan bir ülkenin IO 11’de “düşük etkinlik” notu alması, hukuki imkânların sonuç üretmekte zorlandığını göstermektedir.

Bu açığı kapatmak için dört öncelikli eylem önerilmektedir. Birincisi, erken uyarı kapasitesinin Yapay zekâ temelli entegrasyonla güçlendirilmesidir. Gümrük beyanları, para havale akışları ve kripto borsa verileri tek bir risk-motoruna bağlanmalı; liste dışı ancak tipolojiyle eşleşen işlemler anlık işaretlenmelidir. İkincisi, caydırıcılığın görünür kılınmasıdır. BDDK ve SPK, PF ihlali tespit edilen yükümlülere asgari para cezası tablosu uygulamalı ve sonuçları kamuoyuna açıklamalıdır; teşhir baskısı risk-maliyeti kalibrasyonunu değiştirecektir. Üçüncüsü, uluslararası veri trafiğine geçiştir. MASAK-OFAC-FPI üçlüsü arasında gerçek zamanlı API kurulması, çok-yargılı ihlallerin tespit süresini günlerden dakikalara indirgeyebilir. Dördüncüsü, akademik-sivil havuzun büyütülmesidir. Akademik dergilerin PF tematik çağrısı ve MASAK bünyesinde yürütülecek sertifika programı, nükleer güvenlik-finance kesişiminde uzman havuzu oluşturarak sürdürülebilir bilgi üretimini tetikleyecektir.

Bu adımların hayata geçirilmesi, Türkiye’nin yalnızca FATF gözetiminden çıkmasını değil, CPF konusunda norm-yaratıcı aktörlerden biri hâline gelmesini de mümkün kılabilir. Unutulmamalıdır ki PF ağları, yaptırım uygulayıcılarının yavaşlığından beslenmektedir. Dolayısıyla “hız” ve “öngörü” yeni stratejinin temel performans göstergeleri olmalıdır. Türkiye, dinamik teknoloji yatırımları, şeffaf yaptırım uygulamaları ve kuvvetli uluslararası eş-güdümle bu göstergeleri karşılayarak hem ulusal güvenliğini tahkim edebilir hem de küresel finansal bütünlüğe stratejik bir katkı sunabilir.

KAYNAKÇA

- ABD Adalet Bakanlığı. (2014). BNP Paribas Agrees to Plead Guilty and to Pay \$8.9 Billion for Illegally Processing Financial Transactions for Countries Subject to U.S. Economic Sanctions. *Basın Açıklaması*. <https://www.justice.gov/archives/opa/pr/bnp-paribas-agrees-plead-guilty-and-pay-89-billion-illegally-processing-financial>
- ABD Hazine Bakanlığı. (2019). Settlement Agreement between the U.S. Department of the Treasury’s Office of Foreign Assets Control and Standard Chartered Bank. *Basın Açıklaması*. <https://ofac.treasury.gov/recent-actions/20190409>
- ABD Hazine Bakanlığı. (2024). 2024 Report to Congress of The U.S.-China Economic and Security Review Commission. *One Hundred Eighteenth Congress*. https://www.uscc.gov/sites/default/files/2024-11/2024_Annual_Report_to_Congress.pdf
- AKSU, Z. ve AKKAN GÜNGÖR, F. (2019). Birleşmiş Milletler’in İran’a Uyguladığı Yaptırımların Değerlendirilmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 43-51.
- Anayasa Mahkemesi. (2024). 18 Ocak 2024 - Genel Kurul Gündemi ve Sonuçları. <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mahkeme-gundemi/genel-kurul/18-ocak-2024-genel-kurul-gundemi-ve-sonuclari/>
- ARSLAN, A. C. (2024). Hukuk Devleti ve Kamu Düzeni İlişkisinde Güvenlik Politikalarının Oluşumu. *Liberal Düşünce Dergisi*, (116), 51-74. <https://doi.org/10.36484/liberal.1400587>

- AYOZGER ONGUN, Ç. (2024). MASAK Updated Suspicious Transaction Notification Guidelines for Payment and Electronic Money Institutions. *Turkish LawBlog*. <https://turkishlawblog.com/insights/detail/masak-updated-suspicious-transaction-notification-guide-for-crypto-asset-service-providers>
- BDDK. (2021). Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı (Ek Listeler Dâhil). <https://www.bddk.org.tr/Duyuru/Detay/738>
- BMGK. (2004). S/RES/1540. [https://docs.un.org/S/RES/1540\(2004\)](https://docs.un.org/S/RES/1540(2004))
- BMGK. (2006). S/RES/1718. [https://docs.un.org/S/RES/1718\(2006\)](https://docs.un.org/S/RES/1718(2006))
- BMGK. (2014). S/2014/394. <https://docs.un.org/S/2014/394>
- BMGK. (2015). S/RES/2231. [https://docs.un.org/S/RES/2231\(2015\)](https://docs.un.org/S/RES/2231(2015))
- BREWER, J. (2016). Proliferation Financing: The Potential Impact of the Nuclear Agreement with Iran on International Controls. *Strategic Trade Review*, 2(2), 25-43.
- BREWER, J. (2017). *Study of Typologies of Financing of WMD Proliferation: Final Report*. Project Alpha, Centre for Science and Security Studies, King's College London.
- BREWER, J. (2018). The Financing of Nuclear and Other Weapons of Mass Destruction Proliferation. Center for a New American Security. <https://www.cnas.org/publications/reports/the-financing-of-nuclear-and-other-weapons-of-mass-destruction-proliferation>
- BYRNE, J., DILL, C., BYRNE, J. ve SOMERVILLE, G. (2019). Project Sandstone Report 3: On the Trail of the Tae Yang: AIS Spoofing and North Korean Coal Smuggling. *RUSI*. <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/special-resources/project-sandstone-report-3-trail-tae-yang-ais-spoofing-and-north-korean-coal-smuggling>
- Chainalysis. (2023). 2022 Biggest Year Ever For Crypto Hacking with \$3.8 Billion Stolen, Primarily from DeFi Protocols and by North Korea-linked Attackers. <https://www.chainalysis.com/blog/2022-biggest-year-ever-for-crypto-hacking/>
- CHP. (2024). Yankı Bağcıoğlu AYM'nin Kayyum Yasası ile İlgili Kararını Değerlendirdi: THK ve TESUD Gibi Köklü Kurumlarımızın, Artık Kendi Organları Eliyle Yönetilebilecek Olmaları Önem Taşıyor. <https://chp.org.tr/haberler/yanki-bagcioglu-aymnin-kayyum-yasasi-ile-igili-kararini-degerlendirdi-thk-ve-tesud-gibi-koklu-kurumlarimizin-artik-kendi-organlari-eliyle-yonetilebilecek-olmalari-onem-tasiyor>
- DALL, E., KEATINGE, T. ve BERGER, A. (2017). Countering Proliferation Finance: An Introductory Guide For Financial Institutions (RUSI Guidance Paper). Royal United Services Institute for Defence and Security Studies. <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/special-resources/countering-proliferation-finance-introductory-guide-financial-institutions>
- DE KOKER, L. (2023). Editorial: Towards Meaningful Action Against Proliferation Financing. *Journal of Money Laundering Control*, 26(2), 213-214. <https://doi.org/10.1108/JMLC-03-2023-172>
- DE KOKER, L. (2024). *The FATF's Combating of Financing of Proliferation Standards: Private Sector Implementation Challenges*. In D. Goldbarsht ve L. de Koker (Ed.s), *Financial crime and the law: Identifying and mitigating risks* (s. 123-166). Springer.
- DİZMAN, M. (2024). *Türkiye'deki Lisansüstü Tezler Üzerinden Terörizmin Finansmanının Değerlendirilmesi* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Polis Akademisi Başkanlığı.

- DİZMAN. M. (2025). Kitle Fonlaması ve Terörizmin Finansmanı İlişkisi. *Bankacılar Dergisi*, 36(132), 19-39.
- Egmont Grubu. (2022). News Release: Latvia wins International Competition for Best Anti-Money Laundering Case 2022. <https://egmontgroup.org/news/news-release-latvia-wins-the-international-competition-for-best-anti-money-laundering-case-2022/>
- Egmont Grubu. (2023). 2022/2023 Annual Report. <https://egmontgroup.org/wp-content/uploads/2024/07/2022-2023-Egmont-Group-Annual-Report.pdf>
- Egmont Grubu. (2025). 2025 Egmont Plenary, Luxembourg – Co-Chairs’ Statement. <https://egmontgroup.org/news/2025-egmont-plenary-luxembourg-co-chairs-statement/>
- FATF. (2008). Proliferation Financing Report. <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/reports/Typologies%20Report%20on%20Proliferation%20Financing.pdf>
- FATF. (2010). Combating Proliferation Financing: A Status Report on Policy Development and Consultation. <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/reports/Status-report-proliferation-financing.pdf>
- FATF. (2018). Best Practices and Guidelines on the Fight against Proliferation Financing - Strengthening Authorities for Action. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/Speech-psi-political-meeting-may-2018.html>
- FATF. (2019). Mutual Evaluation Report-Turkey. <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/mer/Mutual-Evaluation-Report-Turkey-2019.pdf.coredownload.inline.pdf>
- FATF. (2020). FATF Training and Support Activities. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/Fatf-training.html>
- FATF. (2021a). Guidance on Proliferation Financing Risk Assessment and Mitigation. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Financingofproliferation/Proliferation-financing-risk-assessment-mitigation.html>
- FATF. (2021b). Turkey: 1st Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating. <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/fur/Follow-Up-Report-Turkey-2021.pdf.coredownload.pdf>
- FATF. (2023). Beneficial Ownership of Legal Persons. <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/Guidance-Beneficial-Ownership-Legal-Persons.pdf.coredownload.pdf>
- FATF. (2025a). Complex Proliferation Financing and Sanctions Evasion Schemes. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Financingofproliferation/complex-proliferation-financing-sanction-evasion-schemes.html>
- FATF. (2025b). Türkiye. <https://www.fatf-gafi.org/en/countries/detail/Turkey.html>
- FATF/OECD ve Egmont Grubu. (2020). Trade-Based Money Laundering: Trends and Developments. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Methodsandrends/Trade-based-money-laundering-trends-and-developments.html>
- FBI. (2025). North Korea Responsible for \$1.5 Billion Bybit Hack. Federal Bureau of Investigation Public Service Announcement. https://www.ic3.gov/psa/2025/psa250226?utm_source.com

- GHASSEMINEJAD, S. (2020). UAE Continues to Serve as Hub for Iranian Sanctions Evasion. Foundation for Defense of Democracies. <https://www.fdd.org/analysis/2020/03/20/uae-continues-to-serve-as-hub-for-iranian-sanctions-evasion/>
- HO, K.-T. (2024). Reconciliation between International Standards on Countering Proliferation of Financing and Counter-Terrorism Financing (Taiwan) Act. *Criminal Policy and Crime Studies Journal*, 27, 107-138. <https://doi.org/10.6482/ECPCR.202401.0005>
- İnsan Hakları İzleme Örgütü. (2023). World Report 2023 Event of 2022 (s. 607-616). <https://www.hrw.org/world-report/2023>
- KARAOĞLU, A. O. (2023). Uluslararası Hukukta Kitle İmha Silahlarının Yayılması ve Finansmanının Önlenmesi: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Yükümlülükleri ve Türkiye. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(213), 337-364.
- KASSENOVA, T. (2018). Challenges With Implementing Proliferation Financing Controls: How Export Controls Can Help. *Carnegie Endowment for International Peace*. <https://carnegieendowment.org/posts/2018/05/challenges-with-implementing-proliferation-financing-controls-how-export-controls-can-help?lang=en>
- KASSENOVA, T. ve Early, B. R. (2023). Countering the Challenges of Proliferation Financing. Center for Policy Research, Rockefeller College of Public Affairs & Policy, <https://www.albany.edu/rockefeller/news/2023-countering-challenges-proliferation-financing>
- KUKUK, D. ve ASAL, U. Y. (2022). Terörizmin Finansmanının Önlenmesinde Mali Eylem Görev Gücünün Rolü: Türkiye IV. Tur Karşılıklı Değerlendirme Raporu İncelemesi. *Working Paper Series*, 3(3), 20-33. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7079501>
- LEE, M. H. (2025). Breaking the Sanctions Trap: Reinventing Enforcement. *Yale Journal of International Affairs*. <https://www.yalejournal.org/publications/breaking-the-sanctions-trap-reinventing-enforcement>
- MASAK. (2022). 2021 Yılı Faaliyet Raporu. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2022/03/Faaliyet-Raporu-2021.pdf>
- MASAK. (2023). 2022 Yılı Faaliyet Raporu. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2023/04/2022-Faaliyet-Raporu.pdf>
- MASAK. (2024). 2023 Yılı Faaliyet Raporu. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2024/04/Faaliyet-Raporu-2023.pdf>
- MASAK. (2025a). Türkiye’de Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı (KİSYF) ile Mücadelede Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi (2025-2029). <https://masak.hmb.gov.tr/duyuru/duyuru-3>
- MASAK. (2025b). Ulusal Risk Değerlendirmesi (Özet): Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2025/04/KİSYF-URD-Rapor-Ozeti-23bbc0a63d31f380.pdf>
- MASAK. (2025c). Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanunun Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik. <https://masak.hmb.gov.tr/kitle-imha-silahlarinin-yayilmasin-finansmaninin-onlenmesine-iliskin-kanunun-uygulanmasına-dair-usul-ve-esaslar-hakkinda-yonetmelik/>
- MASAK. (2025d). 2024 Yılı Faaliyet Raporu. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2025/05/Faaliyet-Raporu-2024-5d43beb8aa394397.pdf>

- MASAK. (2025e). Sektörel ŞİB Rehberleri. <https://masak.hmb.gov.tr/sektorel-sib-rehberleri>
- MASAK. (2025f). Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının (KİSYF) Önlenmesine Yönelik Rehber. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2025/10/rehber-689d6c4735e3ebc6.pdf>
- ÖZKAYA, N. S. (2022). *Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı Kapsamında Uyum Süreçleri* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.
- RAJIC, T. ve BROCK, J. (2025). The ByBit Heist and the Future of U.S. Crypto Regulation. CSIS. <https://www.csis.org/podcasts/audio-briefs/bybit-heist-and-future-us-crypto-regulation>
- SPK. (2021). Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı. <https://spk.gov.tr/duyurular/basin-duyurulari/2021/kitle-imha-silahlarinin-yayilmasinin-finansmaninin-onlenmesine-iliskin-cumhurbaskanligi-karari>
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2025). Arms Control and Disarmament. <https://www.mfa.gov.tr/arms-control-and-disarmament.en.mfa>
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2018). Stratejik Ticaret Kontrolleri. <https://gumukrehberi.gov.tr/sayfa/stratejik-ticaret-kontrolleri>
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2022). Çift Kullanımlı ve Hassas Maddelerin İhracatının Kontrolüne İlişkin Tebliğ. <https://ticaret.gov.tr/ihracat/mevzuat/ihracat-rejimi/cift-kullanimli-ve-hassas-maddelerin-ihracatinin-kontrolune-iliskin-teblig-ihrac>
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2025). 7262 Sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun Kapsamındaki İşlemler Hakkında Rehber. [https://ticaret.gov.tr/data/6050a37613b87603ac1c4f42/Rehber%20\(T%C3%BCrk%C3%A7e\).pdf](https://ticaret.gov.tr/data/6050a37613b87603ac1c4f42/Rehber%20(T%C3%BCrk%C3%A7e).pdf)
- TEKGÜL LEVENT, M. A. (2024). *Kripto Varlıkların Terörizmin Finansmanında Kullanılması ve Mali Eylem Görev Gücü (FATF) Tavsiyeleri* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi.
- TRM. (2025). TRM Links North Korea to Record \$1.5 Billion Record Hack. <https://www.trmlabs.com/resources/blog/trm-links-north-korea-to-record-1-5-billion-record-hack>
- Türkiye Sigortalar Birliği. (2021). Aklama, Terörizmin ve Kitle İmha Silahlarının Finansmanı İle Mücadelede Sigorta ve Bireysel Emeklilik Sektör Rehberi. https://www.tsb.org.tr/content/PageAssets/masak_sektor-rehberi-002-v2-01112021.pdf
- TUYGAN, A. (2019). Turkey-US Relations and Iran Sanctions. EDAM. <https://edam.org.tr/en/blog/turkey-us-relations-and-iran-sanctions>